22.11.2024

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: HE 171/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain 22 §:n muuttamisesta

Autoliitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi tässä asiassa.

Ajokorttilain 27 §:n mukaan ajokortin uudistamishakemukseen on liitettävä lääkärinlausunto, jos ryhmään 1 kuuluvan ajokortin uudistamista hakeva on täyttänyt 70 vuotta tai, jos ryhmään 2 kuuluvia luokkia sisältävän ajokortin uudistamista hakeva on täyttänyt 45 vuotta tai täyttää mainitun iän uudistettavan ajokortin voimassaolon aikana taikka, jos lääkärinlausunto on esitetyn lääkärinlausunnon tai muutoin lupaviranomaisen tietoon tulleen syyn takia tarpeen hakemuksen käsittelemiseksi.

Voimassa olevan terveydenhuoltolain (1326/2010) 22 §:n mukaan hyvinvointialue on velvollinen huolehtimaan siitä, että sen asukas tai terveyskeskuksen potilas saa terveydentilaansa koskevan todistuksen tai lausunnon silloin, kun todistuksen tai lausunnon tarve perustuu lakiin, taikka on asukkaan tai potilaan hoidon, toimeentulon, opiskelun tai muun vastaavan syyn kannalta välttämätöntä.

Nyt hallitus esittää, että jatkossa hyvinvointialueella ei olisi perusterveydenhuollossa enää velvollisuutta huolehtia siitä, että sen asukas tai terveyskeskuksen potilas saa terveydentilaansa koskevan ajokorttilaissa tarkoitetun todistuksen tai lausunnon.

Esitys on monelta osin ongelmallinen. Ensinnäkin hallituksen esityksen vaikutusten arviointi perustuu pitkälti erittäin karkeille arvioille ja epämääräisille oletuksille. Todelliset vaikutukset niin valtion kuin hyvinvointialueiden talouteen sekä ajoterveystodistusta tarvitsevien henkilöiden suoriin ja välillisiin kustannuksiin jää epäselväksi.

Vaatimus ajoterveystodistuksesta on yhteiskunnan asettama, jolloin sille kuuluu luonnollisesti myös velvollisuus varmistaa sen saatavuus kohtuullisella ja tasapuolisella tavalla asuinpaikasta ja varallisuusasemasta riippumatta. Tehtävän työntäminen vain yksityisen sektorin tehtäväksi ei poista tätä vastuuta. Lakiesityksessä on tämän takia myös perustuslaillisia ongelmia.

Selvitysten mukaan jo tällä hetkellä noin puolet ajokorttiin vaadittavista lääkärinlausunnoista haetaan yksityiseltä sektorilta. Tämä tarkoittaa sitä, että jo nyt he kenellä on varaa, käyttävät pitkälti yksityisiä palveluntarjoajia. Nyt käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä pakotettaisiin myös pienituloiset, pääasiassa eläkeläiset, yksityisten lääkäriasemien asiakkaiksi.

Jos hyvinvointialueilla ei ole enää jatkossa velvollisuutta kirjoittaa todistuksia ajokorttia varten ja siten julkisen sektorin vertailuhinta tarkastuksille ja todistuksille poistuu, niin ilmeisenä vaarana on, että mahdollisimman suurta liiketaloudellista tulosta tavoittelevat yksityiset toimijat nostavat hintoja. Erityisen suuri riski on alueilla, joilla ei ole kuin yksi toimija. Yksityisen palveluntarjoajan monopoliasema ei ainakaan ohjaa alentamaan hintoja.

Palvelun saatavuus on muutenkin ongelma erityisesti pienillä paikkakunnilla, joilla ei välttämättä ole lainkaan yksityistä palveluntarjoajaa. Saatavuusarvioinnissa pitää huomioida myös se, kuinka

Autoliitto ry
Hämeentie 105 A
PL 35
00551 Helsinki

Automobile and Touring Club of Finland
Hämeentie 105 A, P.O.Box 35
FIN-00551 Helsinki Finland

puh. /tel. +358 9 7258 4400
fax +358 9 7258 4460
e-mail: autoliitto@autoliitto.fi
www.autoliitto.fi

trade reg. no FI02010093
reg.ass.no 108558
domicile Helsinki

paljon suorien taloudellisten kustannusten lisäksi tarkastuksen ja siitä laadittavan todistuksen saamiseen tarvitaan aikaa.

Riskinä on myös se, että alalle syntyy epätervettä kilpailua, jossa "terveen" papereilla käydään kauppaa. Laatua koskee myös toinen haaste, jos sen ohjaus ja kontrolli hankaloituu merkittävästi, kun julkinen palveluntarjoaja poistuu kokonaan markkinoilta.

Jos ajokorttitarkastuksista tulee kohtuuttoman kalliita tai vaikeasti saatavia, riski siitä, että tarkastuksia jätetään tekemättä kasvaa. Siten liikenteessä on jatkossa entistä enemmän myös sellaisia autoilijoita, joiden ei terveydentilansa takia kuuluisi siellä olla. Tilanne on erityisen riskialtis, sillä 70 vuotta täyttäneiden B-luokan ajo-oikeuden sisältävän ajokortin haltijoiden määrä on kymmenessä vuodessa kasvanut yli 80 prosentilla 328 451:stä (1.1.2014) 591 364:een (1.1.2024).

Hallituksen esityksessä vedotaan myös siihen, että terveystodistukset ovat autoilun kokonaiskustannuksista vain pieni osa. Tämä ei ole kestävä argumentti. Lisääntyvää kustannusta, josta ei ole laadittu huolellista vaikutustenarviointia, tulee verrata sen kohteeksi joutuvien käytettävissä oleviin varoihin eikä heidän muihin menoihin.

Autoliitto esittää, että tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden ja laadun varmistamiseksi nyt esitettyä muutosta ajokorttien terveystarkastusten tuottamisessa ei pidä muuttaa hallituksen esityksessä esitetyllä tavalla.

Kunnioittavasti,

Pasi Nieminen

Autoliitto Ry